

Bava Metzia (26b)

ואמר רבא — **Rava said:** ראה סלע שנפלה — **If one saw a sela that fell from its owner,** נטלה לפני יאוש על מנת לגזלה — **and he took it before the owner despaired of it, with the intention to steal it,** עובר בכולן — **he has transgressed all [of the Biblical commandments] that are conceivably relevant here.** "לא תגזל" — **He is guilty of: you shall not rob;** ומשום "השב תשיבם" — **and of: you shall surely return them;** ומשום "לא תאמר על גב דחזרה לאחר יאוש" — **And even though he returned it after the owner despaired of it,** מתנה הוא דיהיב ליה — **it is considered merely a present that [the finder] gave to [the owner],** ואיסורא דעבד עבד — **but the transgression that he has committed stands.**

ואמר רבא — **Rava said:** נטלה לפני יאוש על מנת להחזירה — **If he took it before the owner despaired of it, with the intention to return it,** ולאחר יאוש נתפנין לגזלה — **but after the owner despaired of it, [the finder] decided to steal it,** עובר משום "השב תשיבם" — **he has transgressed the commandment: you shall surely return them.**

ואמר רבא — **Rava said:** המתין לה עד שנתאשו הבעלים ונטלה — **If [the bystander] waited until the owner despaired, and then took [the sela] for himself,** אינו עובר אלא משום "לא תוכל להתעלם" בלבד — **he has transgressed only the commandment: you shall not hide from it.**

Bava Metzia (Mishnah 38a)

ואמר רבא — **Rava said:** המפקיד פירות אצל חבירו — **If one deposits produce with his fellow,** אפילו הו אבודין — **even if it is becoming ruined due to mice or spoilage,** לא יגע בהן — **the custodian may not touch it, i.e. he may not sell it.** רבן שמעון בן גמליאל אומר — **Rabban Shimon ben Gamliel says:** מפקי שהו כמשיב אבידה — **He should sell it in the presence of the court,** מפני שהוא כמשיב אבידה — **because in so doing he is like one that returns a lost article to the owner.**

Bava Metzia (Gemara 38a)

ואמר רבא בר רב הונא — **Rabbah bar bar Chanah said in the name of R' Yochanan:** מחלוקת בכדי חסרונו — **The dispute between the Sages and Rabban Shimon ben Gamliel concerns where the produce was not reduced by more than its normal measure of depletion.** אבל יותר מכדי חסרונו — **However, if the produce has been reduced by more than its normal measure of depletion,** דברי הכל מוכרן בבית דין — **it is the opinion of all (i.e. even of the Sages) that the custodian must sell [the produce] in court.**

Bava Kamma (Baraisa 55b)

ואמר רבא — **R' Yehoshua says:** ארבעה דברים — **It was taught in a Baraisa:** העושה אותן פטור מדיני אדם — **There are four cases of monetary loss for which the perpetrator is not liable to pay under the laws of man,** וחייב בדיני שמים — **but he is liable under the laws of heaven.** They are: הפורץ גדר בפני בהמת חבירו — **One who breaches a wall before his fellow's animal;** והכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה — **one who bends his fellow's standing grain toward a fire;** והשוכר עדי שקר להעיד — **one who hires false witnesses to testify;** והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו — **and one who knows testimony beneficial to his fellow but does not testify on his behalf.**

לקח את האבידה לעצמו ואחר כך נתייאש בעליה

תוספות (בבא מציעא כו:) - ואם תאמר והלא לאו דלא תגזול מקרי ניתק לעשה בפרק שילוח הקן, אם כן כיון דלענין גזילה לא מקרי מתנה גם השב תשיבם למה לא תיקן. ויש לומר דלא קאי אלא על לאו דלא תוכל להתעלם שעבר שלא החזיר קודם יאוש.

רמב"ן (בשיטה מקובצת שם) - אף על גב דלאו דגזלה ניתק לעשה הני מילי גזלה גרידא שלעולם אינה נקנית כל כך שלא היא מחוייב בהשבת דמיה הילכך כי מחזיר גזלה או דמים מקיים ליה לעשה ומנתק לאו, אבל הכא דין אבדה פתיך ביה דאבדה היא ואבדה לאחר יאוש נקנית לגמרי שאין המוצא מחוייב לא בהשבתה ולא בהשבת דמיה, הילכך כי אהדרה מתנה היא.

וכי תימא אם כן תהוי כאבדה דאתיא לידיה קודם יאוש דלעולם אינה נקנית ביאוש כדאתא בריש פרקין ומחייב לאהדרה בעינא, ליתא דכי אמרינן הכי הני מילי כשנטלה בתחלה על מנת להחזירה דכיון דנעשה שומר של בעלים הויה לה אבדה זו כאלו היא ברשות בעלים לגמרי, ומשום הכי יאוש הבא לאחר מכאן אינו יכול להפקיע מהם אבדה זו שהיתה ברשותו, שאין יאוש מפקיע ממונו של אדם שהוא ברשותו, אבל הכא כיון שעל מנת לגזלה נטלה אינו שומר עליה וכשנתייאשו בעלים ממנה לא היתה עומדת ברשותם כלל.

נתיבות (רנט, א) - כשמגביה האבידה על מנת להשיבה הוי מקום המשתמר לבעלים ולא שמה אבידה.

שלחן ערוך (חושן משפט רנט, א) - הרואה אבידת ישראל חייב לטפל בה להשיבה לבעליה שנאמר השב תשיבם, ואם נטלם על מנת לגזלה ועדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה עובר משום השב תשיבם לאחיק ומשום לא תגזול ומשום לא תוכל להתעלם, ואפילו אם יחזירנה אחר כך כבר עבר על לא תוכל להתעלם.

ש"ך (רנט, א) - העלה הרמב"ן בספר המלחמות פרק אלו מצואות דאף על פי שהחזירה עובר בכולן, וכך משמע פשט לשון הלכות גדולות והרי"ף ונוסחא ש"ס דילן.

שלחן ערוך הרב (ד, א) - והלכה כרבים ובפרט להחמיר בשל תורה.

התעלם ממנה ונאבדה

מגן אברהם (תמג, ד) - ונראה דהנפקד חייב לשלם דמי הפקדון למפקיד, דהא שומר חנם שהיה יכול להציל ברועים ובמקלות ולא הציל חייב, הכא נמי הוה ליה למוכרו קודם זמן איסורא.

קצות החושן (סו, כא) - ביאר הרמב"ן... דיני דגרמי לא שייך אלא היכא שעשה היזק במעשה או בדיבור אבל מי שאינו רוצה להשיב אבידת חברו לית ביה משום מזיק.

משנה ברורה (תמג, יב) - ורוב אחרונים מסכימים דבין שומר חנם ובין שומר שכר פטור דזה לא נכנס בכלל שמירה שלא קיבל עליו אלא לשמור את החפץ שיאה ברשות בעליו ושיחזירו לו בשלימות, אבל לא קיבל עליו למוכרו שהרי אדרבה במכירה זו מוציאו מרשות בעליו, ואינו צריך למוכרו אלא מטעם מצות השבת אבידה ולא מצינו שמחוייב לשלם מי שאינו משיב אבידה.

ציון במשפט - כן מוכח מהגמרא בבבא מציעא (כו:), דאם הגוזל חפץ אבוד אינו חייב בתשלומין ודאי שהפושע ומתעלם מלהשיב אבידה שלא יתחייב בתשלומיה. [ועי' פתחי חושן (א, ג)].

חיוב בדיני שמים

רמב"ן (קונטרס דיני דגרמי) - אבל מי שאינו רוצה להעיד פטור, שאין עליו חיוב ממון אלא מדרך גמילות חסדים, ואם אינו רוצה לטרוח ולהצילו לזה אינו חייב, למה זה דומה למי שרואה כיסו של חברו אובד ואינו מצילו, או מי שאינו רוצה ליתן פרוטה לעני, שאין בית דין מחייבין אותו בכך, אף כאן אין בית דין מחייבין לשלם מביתו, שלא חייבתו התורה בכך אלא כשאר מצוות היא זו ואינה בדין ממון.

פתחי חושן (א, סק"ח) - יש להסתפק אם חייב על כל פנים לפני משורת הדין... אפשר שלאחר שעבר והתעלם אף במקום שהיה חייב אינו צריך לשלם אף לפני משורת הדין.

משפטי התורה עמ' יא - אם מחמת התעלמותו מהאבידה נלקחה האבידה לאחר מכן על ידי אנשים שאינם ישרים והבעלים הפסידו את האבידה המתעלם חייב בדיני שמים לשלם לבעלים את הפסד ממונו. [וכן עיין השבת אבידה כהלכה (א, ד)].

ציון במשפט - לגבי לפני משורת הדין ודאי שראוי ליתן את דמי האבידה, וממילא יש לומר כן גם לגבי חיוב בדיני שמים, דאף שלא מתקיימת עיקר המצוה דהשבת אבידה, כיון שמישיב את דמיה ולא את גוף האבידה מכל מקום לגבי חיוב בדיני שמים סגי, דכיון שסוף סוף לא הפסידו הבעלים את שווי אבידתם יתכן לומר דלא ימחלו לו מן השמים עד שישלם.